

การพัฒนาแบบการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

THE DEVELOPMENT OF ACTION GROUP COUNSELING FOR ENHANCING PRO-SOCIAL BEHAVIOR OF FIRST YEAR STUDENTS OF PUBLIC UNIVERSITIES IN BANGKOK METROPOLIS

ณัฏฐา จันทร์ฟอง^{1*}, ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์^๒, ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา^๒
Natchawadee Chanfong^{1*}, Pongpan Kirdpitak², Prasarn Malakul Na Ayudhaya²

¹สาขาวิชาจิตวิทยา กลุ่มวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹Counseling Psychology Program, Psychology, Kasem Bundit University.

²สาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

²Psychology, Kasem Bundit University.

*Corresponding author, e-mail: natchavadeec@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา และ 3) เพื่อประเมินผลของการใช้รูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคม เป็นนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ที่ได้จากการสุ่มหลายขั้นตอนจากประชากร และกลุ่มที่ 2 เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง จากนิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่อยู่ในกลุ่มที่ 1 ที่มีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา และสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .25 – .69 และมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .95 และ 2) รูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ดังนี้ 1) พฤติกรรมเอื้อสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = .47) และพฤติกรรมเอื้อสังคมรายด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น พฤติกรรมการเห็นใจผู้อื่น พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ ส่วนพฤติกรรมการแบ่งปัน และพฤติกรรมการให้ข้อมูลที่ประโยชน์ต่อสังคม อยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบการปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา พัฒนาจากการประยุกต์แนวคิดและเทคนิคของทฤษฎีต่างๆ ของการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ ประกอบด้วย ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่ม พฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มความคิดและพฤติกรรม และทฤษฎีการให้คำปรึกษา

การเผชิญความจริง โดยมีขั้นตอนในการให้การศึกษา 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มต้น ขั้นดำเนินการ ขั้นยุติ และขั้นประเมินการให้การศึกษา กลุ่ม 3) การประเมินผลการใช้รูปแบบการให้การศึกษา กลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิต พบว่า (1) พฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้การศึกษาที่มุ่งเน้นการกระทำหลังการทดลองและก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล และก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมเอื้อสังคม หลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล โดยรวมอยู่ในระดับมากขึ้นกว่าก่อนทดลอง (2) ก่อนการทดลอง พฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน ส่วนพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยรวมและรายด้านของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระหว่างหลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยรวมหลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล สูงกว่าพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มควบคุม (3) ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ ภายหลังจากทดลองนิสิตมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการให้การศึกษาที่มุ่งเน้นการกระทำ นิสิตสามารถแสดงความคิด ความรู้สึก และเกิดพฤติกรรมแห่งความเป็นมิตร กล้ายอมรับและเปิดเผยตนเอง เกิดมุมมองและแนวคิดใหม่ที่หลากหลาย เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นเหตุเป็นผล ปรับเปลี่ยนทัศนคติความเชื่อที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเอง เสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมให้เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: พฤติกรรมเอื้อสังคม การให้การศึกษาที่มุ่งเน้นการกระทำ การให้การศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the pro-social behavior of the faculty of public universities in Bangkok., 2) to develop an action group counseling model for enhancing pro-social behavior of public universities in Bangkok., and 3) to study the effect of the action group counseling model for enhancing pro-social behavior of the first year students of Srinakharinwirot university. The samples of the study included 2 group. The first group of the pro- social study consisted of 400 students. Those were selected by multi-stage random sampling from the population. The second group of the study was purposively selected from the first group. This second group consisted of 24 students whose pro - social behavior scores were lower than 50th percentile. They were then randomly selected into 2 groups, classified as an experimental group and a control group. Each group consisted of 12 students. The research instruments were 1) pro - social behavior scale with Item discrimination ranged from .25 - .69, and with reliability coefficient (alpha) of .95. and 2) an action group counseling model for enhancing pro - social behavior with Item Objective Congruence (IOC) of 1.00.

The research results were as follows: are 1) The total mean score of pro-social behavior of 400 first year students of public universities in Bangkok were high ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = .47) The pro-social behavior factors were high of helping, emphatic concern and

cooperating, and the pro-social behavior factors were average of sharing and give information. 2) The action group counseling model for enhancing pro-social behavior of the students included concepts and techniques of the behavioral group counseling, cognitive behavior group counseling, and reality group counseling. This model included initial stages, working stage, final stage, and evaluation stage. 3) The effectiveness evaluation result of action group counseling model for enhancing the pro-social behavior of the faculty of public universities in Bangkok Metropolis are (1) Between posttest and pretest, the difference was statistically significant at the .01 level. Follow-up and pretest significantly differed at the .05 level. And posttest and follow-up significantly differed at the .01 level. The mean scores of the pro-social behavior after the experiment group and Follow-up were higher than before the experiment (2) Statistically significant differences in pro-social behavior scores between the experimental group and control group were found after the experiment and Follow-up at .01 level. The mean scores of the pro-social behavior of the experimental group after the experiment and after the follow-up were higher than of the control group. (3) Focus group report of the experimental group showed that they were satisfied with the action group counseling model. They have learnt the process of group counseling encouraging feeling, behaviors, and empathy toward each other. It also promoted friendly and trusted atmosphere which encourage each students to express themselves to exchange experiences to the group. Students also were more willing and able to accept, identify and adjust their previous attitudes and behaviors that could potentially be obstacles to their self-development. Students could effectively adapt and utilize these skills in any real world situations.

Keywords: Pro-Social Behavior, Action Group Counseling, Group Counseling

บทนำ

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในนิตยสารที่ระลึกครบ 36 ปี ของสโมสรไลออนส์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ในวันศุกร์ที่ 31 มีนาคม 2538 ความว่า “สังคมใดก็ตาม ถ้ามีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน ด้วยความมุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน สังคมนั้นย่อมเต็มไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ มีความร่มเย็นเป็นสุข น่าอยู่ อันจะเห็นได้ว่า การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นหลักเบื้องต้นที่ คนในสังคมพึงปฏิบัติต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นหมู่เหล่าใด หรือศาสนาใด ก็ควรมีจิตใจที่เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน” [1]

สำหรับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของคนไทยที่พึงปฏิบัติต่อกันนั้น ต่างให้ความสำคัญกับพฤติกรรมความช่วยเหลือ การแบ่งปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การให้ความร่วมมือ การมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และการกระทำที่มีเจตนาเกื้อกูลประโยชน์ให้กับบุคคลอื่น ทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ ซึ่งพฤติกรรมต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ [2] แสดงความคิดเห็นว่า เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม และเป็นพฤติกรรมสำคัญยิ่งที่นิสิตนักศึกษาพึงตระหนัก ให้ความสำคัญ และควรได้รับการเสริมสร้างเพื่อให้นิสิตนักศึกษามีจิตสำนึกที่จะเสียสละ ให้ความใส่ใจต่อความคิดความรู้สึกของบุคคลอื่น พร้อมทั้งจะทำประโยชน์ให้สังคมด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีคุณค่า

จากสาระสำคัญของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคมดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่างๆ ของนิสิตนักศึกษา ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย อาจารย์ นักจิตวิทยา บุคลากรทางการแพทย์ อาจารย์ทางจิตวิทยาสังคม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ จำนวน 5 คน เกี่ยวกับ “พฤติกรรมที่นิสิตนักศึกษาควรจะต้องปฏิบัติให้เป็นประโยชน์กับสังคมได้แก่พฤติกรรมอะไรบ้าง” ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าพฤติกรรมที่นิสิตนักศึกษาควรจะต้องปฏิบัติให้เป็นประโยชน์กับสังคมได้แก่ การให้การช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม การมีจิตสาธารณะ มีน้ำใจ บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม อุทิศแรงกายแรงใจ สติปัญญา และทุนทรัพย์ตามกำลังความสามารถ มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เมตตา กรุณา และไม่คิดเอาตัวเอ้าเปรียบผู้อื่น

2. ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ขององค์กรเอกชนที่ให้การสนับสนุนเงินทุนสำหรับผู้ที่ต้องการทำกิจกรรมเพื่อสังคม และนักวิชาการอิสระที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับเยาวชน และวัยรุ่น จำนวน 4 คน เกี่ยวกับ “พฤติกรรมที่คาดหวังให้นิสิตนักศึกษาพึงมีในการทำประโยชน์ให้สังคม” ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า พฤติกรรมในการทำประโยชน์ให้สังคมที่เจ้าหน้าที่ คาดหวังให้นิสิตนักศึกษาพึงมี ได้แก่ พฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น พฤติกรรมการช่วยเหลือสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน การมีจิตสาธารณะ และการมีจิตสำนึกที่จะทำประโยชน์ให้สังคม และนิสิตนักศึกษาควรได้รับการเสริมสร้าง หรือพัฒนาให้เกิดพฤติกรรมเหล่านี้ ตั้งแต่ นิสิตนักศึกษาเริ่มเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย เพราะเป็นโอกาสที่นิสิตนักศึกษาจะได้มีส่วนในการทำกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ได้เรียนรู้ที่จะตระหนักถึงความรับผิดชอบที่ตนเองมีต่อสังคม และปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

3. ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 เกี่ยวกับ “พฤติกรรมที่นิสิตนักศึกษาสามารถ

ทำประโยชน์ให้สังคม” ผลการสัมภาษณ์นิสิตนักศึกษา จำนวน 105 คน สรุปได้ว่า พฤติกรรมที่นิสิตนักศึกษาสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้แก่ การให้ความช่วยเหลือสังคมตามความรู้ความสามารถของตนเอง เสียสละ ให้ความร่วมมือ มีจิตสาธารณะ รู้จักแบ่งปัน รู้จักเห็นใจ และใส่ใจกับความรู้สึกของผู้อื่น มีความเมตตา กรุณา มีความเป็นมิตร บำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบและกฎหมาย รับผิดชอบต่อสังคม และปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์และนิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 กลุ่มนี้เสนอความเห็น ว่า พฤติกรรมต่างๆ ดังกล่าวนี้น มหาวิทยาลัยควรเสริมสร้างให้กับนิสิตนักศึกษาทุกคน เพื่อให้ นิสิตนักศึกษา ได้เรียนรู้ที่จะอุทิศเวลา สติปัญญา รวมทั้งให้ความสนใจกับบุคคลรอบข้าง และบุคคลในสังคมให้มากยิ่งขึ้น และควรเสริมสร้างพฤติกรรมดังกล่าวให้กับ นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อให้ นิสิตนักศึกษา มีโอกาสใกล้ชิดกัน เรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือกัน เพื่อทำประโยชน์ให้สังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม

ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ นักจิตวิทยา บุคลากรทางการแพทย์ อาจารย์ทางจิตวิทยาสังคม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ เจ้าหน้าที่ขององค์กรที่ให้การสนับสนุนเงินทุนสำหรับผู้ที่ต้องการทำกิจกรรมเพื่อสังคม และนิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 สรุปได้ว่า พฤติกรรมที่นิสิตนักศึกษาควรจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์กับสังคมได้แก่ พฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละ การมีจิตสำนึกต่อสังคม การเอาใจเขามาใส่ใจเรา การให้ความร่วมมือ และการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ในการเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมนั้น Baumeister and Bushman [3] กล่าวว่า เป็นการเสริมสร้างพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำความดีต่อบุคคลอื่นในสังคม เป็นพฤติกรรมที่สังคมต้องปฏิบัติ เพื่อให้สังคมเป็นสังคมที่น่าอยู่ คนในสังคมเกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน เป็นมิตรกัน

และพระไพศาล วิสาโล [4] กล่าวว่า การเสริมสร้างพฤติกรรมการเอื้อสังคม เป็นการปลูกฝังให้นิสิตนักศึกษา เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน จนเห็นประโยชน์ของการร่วมมือกัน เกิดความเห็นใจกัน หรือเห็นคุณค่าของความหลากหลาย จนเกิดความใจกว้างและเคารพกันมากขึ้น ดังที่ วิจารณ์ พานิช [5] กล่าวสนับสนุนว่า การเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นไปในลักษณะของ Transformative Learning ซึ่งนอกจากจะทำให้ นิสิตนักศึกษา ได้พัฒนาทักษะชีวิตของตนเองแล้ว นิสิตนักศึกษา ยังได้ทำประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่นในสังคม ได้เสริมสร้างพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำความดีต่อบุคคลอื่นในสังคม อันจะทำให้สังคมเป็นสังคมที่น่าอยู่ คนในสังคมหรือในกลุ่มนิสิตนักศึกษา เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน มีความเป็นมิตรกัน ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้นิสิตนักศึกษามีชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญ ที่สังคมคาดหวังว่า จะทำหน้าที่ขัดเกลา อบรมสั่งสอนให้นิสิตนักศึกษามีความรู้ คุณธรรม และจิตวิญญาณ เพื่อสร้างคนเก่ง คนดี และคนมีความสุข แข็งแรงด้วยปัญญา และอุดมการณ์แห่งความคิดที่จะสร้างประโยชน์ และเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ซึ่งหากมหาวิทยาลัยมีการผลักดันให้นิสิตนักศึกษาทำกิจกรรมเพื่อสังคม ควบคู่กับการเรียนตั้งแต่เริ่มต้นในการเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวถือเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาที่สำคัญยิ่งในยุคปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ว่า ประกอบด้วยพฤติกรรมอะไรบ้าง รวมทั้งจะศึกษาหาวิธีที่จะพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมให้นิสิตนักศึกษา

ในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษานั้นสามารถใช้วิธีการต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การฝึกอบรม การแนะแนว และการให้การปรึกษากลุ่มหรือรายบุคคล สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดและเทคนิคของทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบในการเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมแก่นิสิตนักศึกษา เนื่องจากการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ (Action Group Counseling) มีแนวคิดสำคัญที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างพฤติกรรม หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มุ่งเสริมสร้างการตระหนักรู้ การเรียนรู้พฤติกรรมเป้าหมายอย่างเป็นระบบ เรียนรู้วิธีการคิดอย่างเป็นระบบ ได้มีประสบการณ์ตรง ทั้งในด้านการคิด การแสดงความรู้สึก และการแสดงออก รวมทั้งเรียนรู้ผลของการกระทำของตนเอง [6] ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ 1) ทฤษฎีการให้การปรึกษากลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral Group Counseling) ซึ่งมีแนวความคิดสำคัญคือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ในการเสริมสร้างพฤติกรรมด้านการช่วยเหลือผู้อื่น 2) ทฤษฎีการให้การปรึกษากลุ่มรู้คิด-พฤติกรรม (Cognitive - Behavioral Group Counseling) ซึ่งมีแนวความคิดสำคัญคือ มุ่งเน้นความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมที่มีความเกี่ยวพันกัน และต่างเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน รวมทั้งมุ่งการให้ความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง และจัดการปัญหาของตนเอง โดยใช้วิธีการคิดและกระบวนการคิดที่ถูกต้องเหมาะสม ในการเสริมสร้างพฤติกรรมพฤติกรรมเอื้อสังคมด้านการแบ่งปัน และ 3) ทฤษฎีการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง (Reality Group Counseling) ซึ่งมีแนวความคิดสำคัญ คือ การมุ่งเน้นความรับผิดชอบ

โดยแต่ละบุคคลต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนต้องการ หรือเลือกที่จะกระทำ กำหนดแนวทางการปฏิบัติ ประเมินทิศทาง และแนวทางในการปฏิบัติ ในการเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมด้านการ เห็นใจผู้อื่น พฤติกรรมเอื้อสังคมด้านการให้ความ ร่วมมือ และพฤติกรรมเอื้อสังคมด้านการให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อสังคม ส่วนเทคนิคการให้คำ ปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ ได้แก่ การใช้ เทคนิคการจินตนาการ การอภิปรายร่วมกัน การสะท้อนความรู้สึก การเสริมแรง การฝึก พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม การตั้งคำถาม คำถามหัตถ์จรรยา การเล่าเรื่อง การมุ่งเน้นคำตอบ สถานการณ์จำลอง การวางแผนเพื่อปรับเปลี่ยน พฤติกรรม การแสวงหาผลลัพธ์ที่เป็นลักษณะ เฉพาะ การให้ความร่วมมือ การกำหนดทางเลือก แผนผังความคิด การโต้แย้งกับความคิดที่ไม่ สมเหตุสมผล และสถานการณ์จำลอง สำหรับการ วิจัยในครั้งนี้ มีการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคมของ นิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้น การกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของ นิสิตนักศึกษา และระยะที่ 3 คือ การประเมินผล ของการใช้รูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่ง เน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคม ของนิสิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิต นักศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา
3. เพื่อประเมินผลของการใช้รูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตโดย

3.1 เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคม

ของนิสิตกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล

3.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตกลุ่มทดลอง กับนิสิตกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตกลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำในเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิต โดยใช้การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group) หลังการทดลอง

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้รูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ หลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล เพิ่มขึ้นกว่าก่อนได้รับการปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ

2. พฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ หลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยตามปกติ แต่ไม่ได้รับการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559 และมีอายุระหว่าง 18-20 ปี จำนวน 327,248 คน ของมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเรียงตามลำดับของการก่อตั้ง จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา พฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ได้จากการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ดังนี้

2.1.1 สุ่มมหาวิทยาลัยที่ใช้ในการศึกษาจากประชากรในข้อ 2.1 ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2.1.2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จำนวนทั้งสิ้น 400 คน จำแนกเป็นกลุ่มตัวอย่างจาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 133, 155, และ 112 คน ตามลำดับ

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา พฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 24 คน ที่ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง จากกลุ่มตัวอย่างในข้อ 2.1.2 ที่มีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา และสมัครใจเข้าร่วมการทดลองโดยผู้วิจัยมีแนวคิดที่ว่ากลุ่มนิสิตที่มีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูง จะเป็นตัวแบบให้กับนิสิตที่มีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมน้อยได้เรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองได้รับการใช้รูปแบบการปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา ส่วนกลุ่มควบคุมเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยตามปกติ แต่ไม่ได้รับการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา

มีจำนวน 46 ข้อ ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ 1) พฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น 2) พฤติกรรม การแบ่งปัน 3) พฤติกรรมความเห็นใจผู้อื่น 4) พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ และ 5) พฤติกรรม การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม โดย 1) หาความตรงเชิงเนื้อหา ของแบบวัด โดยพิจารณาจากค่า IOC (Items objective congruence) ได้ค่า IOC ของข้อคำถาม อยู่ระหว่าง .66-1.00 2) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .25 -.69 และ 3) วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษาด้วยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach [7] ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 และ 2) รูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการพิทักษ์สิทธิ์

ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัยและการรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูล และได้ทำการทดลองกับกลุ่มทดลองระหว่างวันที่ 15 ธันวาคม 2559 ถึง 1 กุมภาพันธ์ 2560 โดยกลุ่มควบคุมเข้าร่วมกิจกรรมปกติของมหาวิทยาลัย และติดตามผลหลังการทดลอง ในวันที่ 1 มีนาคม 2560

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = .47) และพฤติกรรมเอื้อสังคมรายด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น ($\bar{X}$ = 3.79, S.D.=.53) พฤติกรรมความเห็นใจ

ผู้อื่น ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .57) พฤติกรรม
การให้ความร่วมมือ ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .60)
ส่วนค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิต
นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่

พฤติกรรมการแบ่งปัน ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = .66)
และพฤติกรรมการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อ
สังคม ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = .64) ดังแสดงใน
ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ของพฤติกรรมเอื้อ
ของนิสิตนักศึกษา (n = 400)

พฤติกรรมเอื้อสังคม	min	max	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น					
พฤติกรรมการช่วยเหลือทางความคิด	1.75	5.00	3.53	.62	มาก
พฤติกรรมการช่วยเหลือทางความรู้สึก	1.00	5.00	4.31	.72	มาก
พฤติกรรมการช่วยเหลือทางการกระทำ	1.50	5.00	3.65	.59	มาก
รวม	1.64	5.00	3.79	.53	มาก
พฤติกรรมการแบ่งปัน					
พฤติกรรมการแบ่งปันทางความคิด	1.00	5.00	3.46	.76	ปานกลาง
พฤติกรรมการแบ่งปันทางความรู้สึก	1.00	5.00	3.42	.86	ปานกลาง
พฤติกรรมการแบ่งปันทางการกระทำ	1.67	5.00	3.22	.79	ปานกลาง
รวม	1.43	5.00	3.35	.66	ปานกลาง
พฤติกรรมการเห็นใจผู้อื่น					
เข้าใจเหตุผลของการกระทำของบุคคลอื่น	1.75	5.00	3.94	.59	มาก
การปลอบโยน	1.00	5.00	3.87	.71	มาก
การมีความรู้สึกร่วมกับผู้อื่น	1.50	5.00	3.04	.63	ปานกลาง
รวม	1.42	5.00	3.95	.57	มาก
พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ					
การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม	1.50	5.00	3.57	.71	มาก
การปฏิบัติตามข้อตกลงในสังคม	1.60	5.00	3.76	.64	มาก
ยอมรับการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบใหม่ด้วยความเต็มใจ	1.33	5.00	3.49	.73	ปานกลาง
รวม	1.50	5.00	3.63	.60	มาก
พฤติกรรมการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม					
การโทรแจ้งเหตุฉุกเฉิน	1.00	5.00	3.20	.79	ปานกลาง
การระงับไม่เผยแพร่ข่าวสารที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหาย ตื่นตระหนกแก่คนทั่วไป	1.00	5.00	3.57	.78	มาก
รวม	1.40	5.00	3.40	0.64	ปานกลาง
รวมทุกองค์ประกอบ	1.66	5.00	3.68	.47	มาก

2. การพัฒนารูปแบบรูปแบบการปรึกษากลุ่ม
ที่มุ่งเน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อ
สังคมของนิสิตนักศึกษา พัฒนาจากการประยุกต์
ใช้ทฤษฎีการให้การศึกษาที่มุ่งเน้นการ
กระทำ ประกอบด้วย ทฤษฎีการให้การศึกษา

กลุ่มพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่ม
รู้คิดและพฤติกรรม และทฤษฎีการให้การศึกษา
กลุ่มเผชิญความจริง โดยมีขั้นตอนในการให้การ
ปรึกษา 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเริ่มต้น ผู้วิจัยสร้าง
สัมพันธภาพและชี้แจงวัตถุประสงค์ กฎระเบียบ

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการให้การศึกษา
กลุ่ม 2) ขั้นตอนการ ผู้วิจัยประยุกต์แนวคิด
และทฤษฎีการให้การศึกษาที่มุ่งเน้นการ
กระทำ ในการเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคม
(1) ทฤษฎีการให้การศึกษาพฤติกรรมนิยม
ในการเสริมสร้างพฤติกรรมด้านการช่วยเหลือผู้อื่น
(2) ทฤษฎีการให้การศึกษาความรู้คิด-พฤติกรรม
ในการเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคม
ด้านการแบ่งปัน และ (3) ทฤษฎีการให้การศึกษา
พฤติกรรมกลุ่มเผชิญความจริง ในการเสริมสร้าง
พฤติกรรมเอื้อสังคมด้านการเห็นใจผู้อื่น พฤติกรรม
เอื้อสังคมด้านการให้ความร่วมมือ และพฤติกรรม
เอื้อสังคมด้านการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม
3) ขั้นตอน เป็นการสิ้นสุดการให้การศึกษา
เมื่อนิสิตรับรู้ และเข้าใจปัญหา และสามารถปฏิบัติ
ตามแผนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเอื้อสังคมได้
ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และ 4) ขั้นตอนประเมินผล
การให้การศึกษา เป็นการประเมินผลการ
ให้การศึกษา หลังจากนิสิตเข้าร่วมการให้การศึกษา
พฤติกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมไป
แล้ว 1 เดือน

3. การวิเคราะห์ พฤติกรรมเอื้อสังคม
โดยรวมและรายด้านของนิสิตกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง
และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล พบว่า กลุ่มทดลอง

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรม
เอื้อสังคม หลังการทดลอง ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. =
.21) และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล ($\bar{X}$ = 4.23,
S.D. = .18) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =
3.70, S.D. = .43) เมื่อพิจารณารายด้าน พบ
ว่า พฤติกรรมเอื้อสังคมรายด้านที่อยู่ในระดับมาก
ได้แก่ พฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น พฤติกรรม
การเห็นใจผู้อื่น และพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ
ส่วนค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1 ที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ พฤติกรรม
การแบ่งปัน และพฤติกรรมการให้ข้อมูลที่เป็น
ประโยชน์ต่อสังคม

ส่วนกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ย
พฤติกรรมเอื้อสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{X}$ = 3.80, S.D. = .41) หลังการทดลอง
($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = .34) และเมื่อสิ้นสุด
การติดตามผล ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = .45)
เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมเอื้อสังคม
รายด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พฤติกรรม
ช่วยเหลือผู้อื่น พฤติกรรมการแบ่งปัน พฤติกรรม
การเห็นใจผู้อื่น และพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ
ส่วนค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1 ที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ พฤติกรรม
การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังแสดงใน
ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งใน
ภาพรวมและรายด้าน ของกลุ่มทดลอง (n=12) และกลุ่มควบคุม (n=12) ของก่อนการ
ทดลอง หลังการทดลอง และหลังติดตามผล

พฤติกรรมเอื้อสังคม	กลุ่มทดลอง (n = 12)								
	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง			สิ้นสุดการติดตามผล		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น	3.88	.31	มาก	4.45	.12	มาก	4.13	.20	มาก
พฤติกรรมการแบ่งปัน	2.93	.47	ปานกลาง	3.88	.33	มาก	3.81	.27	มาก
พฤติกรรมการเห็นใจผู้อื่น	3.99	.25	มาก	4.58	.32	มากที่สุด	4.54	.30	มากที่สุด
พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ	3.93	1.48	มาก	4.54	.32	มากที่สุด	4.45	.31	มาก
พฤติกรรมการให้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ต่อสังคม	3.17	.55	ปานกลาง	4.18	.35	มาก	3.82	.26	มาก
รวม	3.70	.43	มาก	4.39	.21	มาก	4.23	.18	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

พฤติกรรมเอื้อสังคม	กลุ่มทดลอง (n = 12)								
	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง			สิ้นสุดการติดตามผล		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น	3.78	.44	มาก	4.00	.50	มาก	3.99	.53	มาก
พฤติกรรมการแบ่งปัน	3.39	.62	ปานกลาง	3.52	.47	มาก	3.62	.57	มาก
พฤติกรรมการเห็นใจผู้อื่น	4.03	.51	มาก	4.20	.45	มาก	4.03	.57	มาก
พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ	3.98	.60	มาก	4.11	.45	มาก	3.93	.46	มาก
พฤติกรรมการให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อสังคม	3.48	.28	ปานกลาง	3.50	.35	ปานกลาง	3.28	.26	ปานกลาง
รวม	3.80	.41	มาก	3.95	.34	มาก	3.85	.45	มาก

** p < .01

การเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการใช้รูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และสิ้นสุดการติดตามผล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 3 พบว่า พฤติกรรมเอื้อสังคมโดยรวมของนิสิตกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ หลังการทดลองและก่อนการทดลองแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล และก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง ($\bar{X}$ = 4.39) และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล ($\bar{X}$ = 4.23) เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X}$ = 3.70)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมกลุ่มทดลอง (n=12) ที่ได้รับการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และสิ้นสุดการติดตามผล

พฤติกรรมเอื้อสังคมกลุ่มทดลอง	$\bar{X}$	ระยะการทดลอง	Negative Rank	Positive Rank	Tie	z	p
พฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น	ก่อนการทดลอง 3.88	หลังการทดลอง-ก่อนการทดลอง	0	12	0	-3.06	.002
	หลังการทดลอง 4.45	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล-ก่อนการทดลอง	4	8	0	-2.05	.040
	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล 4.13	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล-หลังการทดลอง	12	0	0	-3.10	.002
พฤติกรรมการแบ่งปัน	ก่อนการทดลอง 2.93	หลังการทดลอง-ก่อนการทดลอง	0	12	0	-3.07	.002
	หลังการทดลอง 3.88	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล-ก่อนการทดลอง	0	12	0	-3.07	.002
	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล 3.81	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล-หลังการทดลอง	5	2	5	-1.40	.161
พฤติกรรมการเห็นใจผู้อื่น	ก่อนการทดลอง 3.99	หลังการทดลอง-ก่อนการทดลอง	0	12	0	-3.07	.002
	หลังการทดลอง 4.58	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล-ก่อนการทดลอง	0	12	0	-3.07	.002
	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล 4.54	สิ้นสุดการติดตามผล-หลังการทดลอง	5	0	7	-2.24	.025

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พฤติกรรมเอื้อสังคมกลุ่มทดลอง	$\bar{X}$	ระยะการทดลอง	Negative Rank	Positive Rank	Tie	z	p
พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ	ก่อนการทดลอง 3.93	หลังการทดลอง-ก่อนการทดลอง	1	11	0	-2.12	.034
	หลังการทดลอง 4.54	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล-ก่อนการทดลอง	1	11	0	-2.12	.034
	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล 4.45	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล-หลังการทดลอง	9	0	3	-2.81	.005
พฤติกรรมการให้ข้อมูลที่โปร่งใสต่อสังคม	ก่อนการทดลอง 3.17	หลังการทดลอง-ก่อนการทดลอง	0	12	0	-3.06	.002
	หลังการทดลอง 4.18	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล-ก่อนการทดลอง	0	11	1	-2.95	.003
	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล 3.82	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล-หลังการทดลอง	11	0	1	-3.02	.003
รวม	ก่อนการทดลอง 3.70	หลังการทดลอง-ก่อนการทดลอง	1	11	0	-2.98	.003
	หลังการทดลอง 4.39	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล-ก่อนการทดลอง	1	11	0	-2.39	.017
	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล 4.23	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล-หลังการทดลอง	12	0	0	-3.07	.002

4. การเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยรวมและรายด้านของนิสิต กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และสิ้นสุดการติดตามผล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4 พฤติกรรมเอื้อสังคมโดยรวมของ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง ไม่แตกต่างกัน ส่วนหลังการทดลองและเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 4.39$) มากกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 3.95$) และค่าเฉลี่ยเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 4.23$) มากกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 3.85$)

สุดการติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 4.39$) มากกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 3.95$) และค่าเฉลี่ยเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 4.23$) มากกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 3.85$)

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยรวมและรายด้านของนิสิต กลุ่มทดลอง (n=12) และกลุ่มควบคุม (n=12) ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และสิ้นสุดการติดตามผล

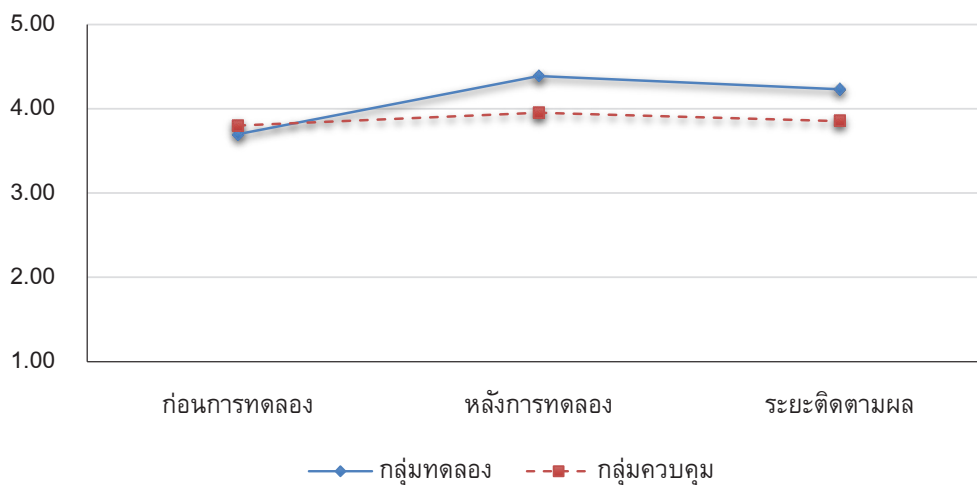
พฤติกรรมเอื้อสังคม	ช่วงเวลา	กลุ่ม	$\bar{X}$	Mean Rank	Sum of Rank	Mann-Whitney U	z	p
พฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น	ก่อนการทดลอง	กลุ่มทดลอง	3.88	13.83	166.00	56.00	-0.93	.378
		กลุ่มควบคุม	3.78	11.17	134.00			
	หลังการทดลอง	กลุ่มทดลอง	4.45	15.67	188.00	34.00	-2.23	.028
		กลุ่มควบคุม	4.00	9.33	112.00			
	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล	กลุ่มทดลอง	4.13	12.75	153.00	69.00	-0.18	.887
		กลุ่มควบคุม	3.99	12.25	147.00			

ตารางที่ 4 (ต่อ)

พฤติกรรมเอื้อสังคม	ช่วงเวลา	กลุ่ม	$\bar{X}$	Mean Rak	Sum of Rank	Mann-Whitney U	z	p
พฤติกรรมการแบ่งปัน	ก่อนการทดลอง	กลุ่มทดลอง	2.93	10.00	120.00	42.00	-1.74	.089
		กลุ่มควบคุม	3.39	15.00	180.00			
	หลังการทดลอง	กลุ่มทดลอง	3.88	15.33	184.00	38.00	-1.98	.052
		กลุ่มควบคุม	3.52	9.67	116.00			
	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล	กลุ่มทดลอง	3.81	14.00	168.00	54.00	-1.05	.319
		กลุ่มควบคุม	3.62	11.00	132.00			
	ก่อนการทดลอง	กลุ่มทดลอง	3.99	11.79	141.50	63.50	-0.49	.630
		กลุ่มควบคุม	4.03	13.21	158.50			
พฤติกรรมการเห็นใจผู้อื่น	หลังการทดลอง	กลุ่มทดลอง	4.58	15.63	187.50	34.50	-2.17	.028
		กลุ่มควบคุม	4.20	9.38	112.50			
	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล	กลุ่มทดลอง	4.54	16.00	192.00	30.00	-2.43	.014
		กลุ่มควบคุม	4.03	9.00	108.00			
	ก่อนการทดลอง	กลุ่มทดลอง	3.93	10.54	126.50	48.50	-1.36	.178
		กลุ่มควบคุม	3.98	14.46	173.50			
	หลังการทดลอง	กลุ่มทดลอง	4.54	16.00	192.00	30.00	-2.44	.014
		กลุ่มควบคุม	4.11	9.00	108.00			
พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล	กลุ่มทดลอง	4.45	16.83	202.00	20.00	-3.03	.002
		กลุ่มควบคุม	3.93	8.17	98.00			
	ก่อนการทดลอง	กลุ่มทดลอง	3.17	9.79	117.50	39.50	-1.90	.060
		กลุ่มควบคุม	3.48	15.21	182.50			
	หลังการทดลอง	กลุ่มทดลอง	4.18	17.50	210.00	12.00	-3.50	.000
		กลุ่มควบคุม	3.50	7.50	90.00			
	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล	กลุ่มทดลอง	3.82	17.42	209.00	13.00	-3.46	.000
		กลุ่มควบคุม	3.28	7.58	91.00			
รวม	ก่อนการทดลอง	กลุ่มทดลอง	3.70	10.96	131.50	53.50	-1.07	.291
		กลุ่มควบคุม	3.80	14.04	168.50			
	หลังการทดลอง	กลุ่มทดลอง	4.39	17.08	205.00	17.00	-3.18	.001
		กลุ่มควบคุม	3.95	7.92	95.00			
	เมื่อสิ้นสุดการติดตามผล	กลุ่มทดลอง	4.23	16.13	193.50	28.50	-2.51	.010
		กลุ่มควบคุม	3.85	8.88	106.50			

** p < .01

5. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคม
โดยรวมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการ
ทดลอง หลังการทดลอง และสิ้นสุดการติดตามผล
ไว้ในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยรวมของกลุ่ม
ทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล

6. ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ด้วยวิธีการสังเกตและวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา โดยผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะกับกลุ่มทดลองจำนวน 12 คน เมื่อสิ้นสุดการทดลอง โดยสนทนาเกี่ยวกับความพึงพอใจของกลุ่มทดลอง ที่มีต่อรูปแบบการให้การศึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษาพบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการให้การศึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษาพบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการให้การศึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเป็นอย่างมาก เนื่องจากนิสิต มีความรู้และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเพิ่มมากขึ้น มีการวางแผนการกำหนดพฤติกรรมของตนเอง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม และการเอื้อประโยชน์แก่บุคคลอื่นในสังคม รวมทั้งผู้ให้การศึกษาให้ความช่วยเหลือนิสิตให้ยอมรับ เข้าใจในการวางแผนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น สามารถกำหนดเป้าหมายที่ต้องการและกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ และมีวินัยในการปฏิบัติตามแผน ทำให้มีลักษณะพฤติกรรมเอื้อสังคมเพิ่มมากขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการให้การศึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานครผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คนพบว่าพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พฤติกรรมเอื้อสังคมที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ พฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น พฤติกรรมการเห็นใจผู้อื่น และพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ ส่วนพฤติกรรมเอื้อสังคมรายด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ พฤติกรรมการแบ่งปัน และพฤติกรรมการให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อสังคม ทั้งนี้ เพราะว่า การที่บุคคลจะตัดสินใจก่อนที่จะช่วยเหลือผู้อื่น บุคคลจะใช้ประสบการณ์ความรู้ และสติปัญญาในการหาทางช่วยเหลือ

ในกรณีที่บุคคลประเมินแล้วว่าตนเองสามารถให้ความช่วยเหลือได้ ย่อมเข้าให้ความช่วยเหลือซึ่งเกิดจากการเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น หรือการมีความรู้สึกร่วมต่อการที่เห็นผู้อื่นได้รับความเดือนร้อน หรือมีความรู้สึกร่วมต่อเหตุการณ์ที่มีการส่งต่อข้อมูลกันในกลุ่มเพื่อน หรือในกลุ่มสังคมออนไลน์ ก็มีส่วนที่จะทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น โดย Kail and Rita [8] กล่าวว่า พฤติกรรมเอื้อสังคม คือ พฤติกรรมที่ให้ประโยชน์กับบุคคลอื่น โดยมาจากการจงใจภายในหรือการกระตุ้นภายในให้กระทำพฤติกรรมลักษณะเอื้อสังคมทุกประเภท

2. ผลการพัฒนารูปแบบการให้การศึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ ของการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับ Corey [9] ที่สนับสนุนว่า การให้การศึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเป็นกระบวนการที่จะทำให้สมาชิกเกิดการเข้าใจตนเอง และการยอมรับตนเอง เรียนรู้ความต้องการเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเอง ช่วยให้สมาชิกกลุ่มรับรู้ และเข้าใจตนเองอย่างเป็นกระบวนการ ทำให้สมาชิกรู้สึกว่าคุณสามารถพัฒนาได้ เพิ่มศักยภาพด้านกระบวนการคิด และการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ดังที่ กาญจนา ไชยพันธุ์ [10] ได้ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การให้การศึกษากลุ่ม จะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้ สนับสนุน ให้กำลังใจ และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างกัน นอกจากนี้ การใช้รูปแบบการให้การศึกษากลุ่มโดยเฉพาะที่มุ่งเน้นการกระทำ จะช่วยพัฒนาการมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ผู้รับการศึกษได้เรียนรู้ที่จะสร้างสัมพันธภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพรวมถึงทักษะสังคม ได้แสดงความรู้สึก ความต้องการของตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกถึงการยอมรับจากกลุ่ม จากการได้รับข้อมูลย้อนกลับ ทำให้รู้ว่า บุคคลอื่นมองตนเองอย่างไร ช่วยให้ผู้รับการศึกษากล้าที่จะเปิดเผยตนเองเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันก็เรียนรู้ที่จะรับฟังผู้อื่นด้วยความจริงใจ และเต็มใจ ภายใต้บรรยากาศของการให้การปรึกษาที่แสดงออกถึงความเข้าใจ การช่วยเหลือเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน

3. การประเมินผลของการให้การศึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า

พฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตกลุ่มทดลอง ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล พบว่าพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยรวมของนิสิตกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้การศึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ 1) หลังการทดลอง และก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) พฤติกรรมเอื้อสังคมเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล และก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ 3) พฤติกรรมเอื้อสังคมเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง ($\bar{X} = 4.39$) และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล ($\bar{X} = 4.23$) เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 3.70$) และเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิต ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล พบว่า ก่อนการทดลองพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่หลังการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล พบว่า พฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตกลุ่มทดลองสูงกว่านิสิตกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะว่า การศึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา ช่วยให้นิสิตได้เห็นมุมมองความคิดของสมาชิกกลุ่มแตกต่างกับตนเอง นำไปสู่ความเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสภาพความเป็นจริงของสังคม สอดคล้องกับ Corey [11] กล่าวว่า การให้การศึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ เป็นกระบวนการของการสร้างสัมพันธภาพแห่งความเข้าใจ ความไว้วางใจ การยอมรับนับถือ

ก่อให้เกิดบรรยากาศของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และประสบการณ์ทางบวกแก่สมาชิกกลุ่ม

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตกลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำในการเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมของนิสิตนักศึกษา หลังสิ้นสุดการทดลองโดยการทำสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่า นิสิตสามารถแสดงความคิด ความรู้สึก พฤติกรรม การรู้จักให้กำลังใจกันและกัน เกิดบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร ความไว้วางใจ ทำให้นิสิตแต่ละคนกล้าที่จะเปิดเผยตนเองกับกลุ่ม เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกิดมุมมองใหม่ในการแสดงความคิดเห็น นิสิตได้เปิดมุมมองแนวคิดที่หลากหลาย มีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นเหตุเป็นผล

ปรับเปลี่ยนทัศนคติความเชื่อเดิมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเอง ยอมรับ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Jacobs, Masson & Harvill [12] กล่าวว่า การให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ ทำให้สมาชิกในกลุ่มที่ปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การให้การปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำ มีความเหมาะสมสำหรับวัยรุ่น เพราะช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่ต้องประสบกับความยุ่งยาก แต่วัยรุ่นจะเรียนรู้ได้ดีจากกลุ่มเพื่อนที่มีลักษณะปัญหาใกล้เคียงกัน และเกิดความเข้าใจและความรู้สึกเห็นอกเห็นใจกัน

เอกสารอ้างอิง

- [1] สโมสรไลออนส์กรุงเทพฯ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2538). พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่ออัญเชิญลงพิมพ์ในนิตยสารที่ระลึกครบรอบ 36 ปี. วันที่ 31 มีนาคม 2538.
- [2] วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์ พรินท์.
- [3] Baumeister, F; and J. Bushman. (2008). *Prosocial Behavior: Doing What's Best for Others*. Social Psychology & Human Nature. Florida: Thomson Wadsworth.
- [4] พระไพศาล วิสาโล. (2552). *ทำบุญให้สุขภาพดี*. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊ค.
- [5] วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- [6] Corey, G. (2005). *Process and practice group*. Belmont: Thomson Brook/Cole Inc.
- [7] Cronbach, L. J. (1951). *Coefficient alpha and the internal structure of tests*. n.p.
- [8] Robert V. Kail; and Rita Wicks-Nelson. (1993). *Developmental Psychology*. Cornell University. Prentice Hall.
- [9] Corey, G. (2008). *Theory and practice of group counseling*. Belmont: Thomson Brook/Cole Inc.
- [10] กาญจนา ไชยพันธุ์. (2549). *กระบวนการกลุ่ม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- [11] Corey, G. (2004). *Theory and practice of group counseling*. 6th ed. Belmont, CA : Brooks/Cole.
- [12] Jacob, E., Mason, L; and Harvill, L. (2002). *Group counseling strategies and skill*. 4th ed. CA: Brook/Cole.